

Sygn. akt II Ca 640/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 sierpnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Elżbieta Siergiej (spr.)
Sędziowie:	SSO Jolanta Fedorowicz SSO Mirosław Trzaska
Protokolant:	st. sekr. sąd. Zofia Szczęsnowicz

po rozpoznaniu w dniu 26 sierpnia 2016 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa B. K.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej
w Ł.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 21 kwietnia 2016 r. sygn. akt XI C 1781/15

I. **oddala apelację;**

II. **odstępuje od obciążania powódki kosztami sądowymi oraz kosztami zastępstwa procesowego pozwanego w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Powódka B. K. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w Ł. 41 960 złotych z odsetkami ustawowymi w stosunku rocznym od dnia 28 października 2014 roku do dnia zapłaty, w tym kwoty 29 500 złotych tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w związku ze śmiercią jej syna w wypadku drogowym z dnia (...) oraz kwoty 12 460 złotych tytułem odszkodowania w związku ze znacznym pogorszeniem jej sytuacji życiowej.

Pozwany (...) Spółka Akcyjna w Ł. domagał się oddalenia powództwa w całości.

Sąd Rejonowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2016 roku zasądził od pozwanego na rzecz powódki 17 500 złotych z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym od dnia 28 października 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty i oddalił powództwo w pozostałej części.

Sąd ten ustalił, że w dniu (...) na drodze krajowej nr (...) w okolicy miejscowości K. doszło do wypadku drogowego, w wyniku którego śmierć ponieśli syn powódki R. K., podróżujący jako pasażer pojazdu marki M. (...) o nr rej. (...) i kierujący tym pojazdem K. M.. Wcześniej obaj w towarzystwie przyjaciół spożywali alkohol w J., dokąd razem z bratem powoda P. K., A. K. i jeszcze jednym mężczyzną udali się samochodem K. M. w dniu (...). A. K. nie pił alkoholu, gdyż miał prowadzić pojazd w drodze powrotnej. Ostatecznie za kierownicą samochodu usiadł jednak K. M., który umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym, nie zachował szczególnej ostrożności i nie dostosował prędkości do warunków panujących na drodze. W chwili wypadku znajdował się on w stanie nietrzeźwości (1,2‰ alkoholu we krwi). Z uwagi na śmierć sprawcy wypadku K. M., Prokurator Prokuratury Rejonowej w Białymstoku postanowieniem z dnia 23 czerwca 2008 roku umorzył śledztwo w sprawie popełnienia przestępstwa z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. W dacie zdarzenia pojazd sprawcy był ubezpieczony w pozwanym towarzystwie ubezpieczeń. W dniu 29 lipca 2014 roku powódka zgłosiła szkodę pozwanemu. Decyzją z dnia 3 października 2014 roku pozwany przyznał powódce zadośćuczynienie w wysokości 25 000 złotych, z którego jednak wypłacił tylko 12.500 złotych uznając, że R. K. w 50% przyczynił się do powstania szkody. Jednocześnie pozwany odmówił powódce wypłaty odszkodowania wskazując, że nie wykazała ona przesłanki w postaci znacznego pogorszenia sytuacji życiowej na skutek śmierci syna.

W rozważaniach prawnych Sąd Rejonowy wskazał, że pozwany odpowiada za skutki wypadku z dnia (...), a odpowiedzialność ta znajduje oparcie w art. 822 k.c. i art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (j.t. Dz. U. z 2013 roku, poz. 391 z późn. zm.). Uznał, że na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. powódce przysługuje od pozwanego zadośćuczynienie za krzywdę związaną z naruszeniem jej dobra osobistego w postaci więzi rodzinnej, przy czym odpowiednią rekompensatę tej krzywdy stanowi kwota 60 000 złotych. Jednocześnie jednak Sąd I instancji przyjął, że R. K. w 50% przyczynił się do szkody i dlatego, stosownie do art. 362 k.c., zmniejszył wysokość przysługującego powódce od pozwanego zadośćuczynienia do 30 000 złotych. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wyjaśnił, że przyczynienia się bezpośrednio poszkodowanego upatrywał w tym, że pił on alkohol razem z K. M. i zdecydował się na jazdę w charakterze pasażera z nietrzeźwym kierowcą. Wskazał, że R. K. wyjechał z domu na spotkanie towarzyskie, podczas którego planował spożywanie alkoholu, ale nie zapewnił sobie bezpiecznego powrotu. R. K. powinien był przewidzieć, że prowadzenie pojazdu przez nietrzeźwego kierowcę zwiększa prawdopodobieństwo wypadku. Wprawdzie sam również był pod wpływem alkoholu, ale mimo to, powinien był przewidywać konsekwencje podróżowania z pijanym kierowcą. Tymczasem, zdając sobie sprawę, że może ulec wypadkowi, bezpodstawnie przypuszczał, że go uniknie. Według Sądu, R. K. miał wybór – mógł nie zgodzić się na jazdę z nietrzeźwym kierowcą, wysiąść z pojazdu i w inny sposób dotrzeć do domu, czy też próbować przekonać K. M., by pozwolił osobie trzeźwej prowadzić pojazd, tym bardziej, że była taka osoba, która z takim właśnie zamiarem nie spożywała wówczas alkoholu.

Sąd Rejonowy nie znalazł podstaw do uznania, że R. K. przyczynił się do powstania szkody w większym niż 50% zakresie. Uznał, w szczególności, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala przyjąć, że w chwili zdarzenia nie miał on zapiętych pasów bezpieczeństwa, a ponadto nawet zapięte pasy nie uchroniłyby go w tym wypadku przed śmiercią.

Zasądzając tytułem zadośćuczynienia kwotę 17.500 zł Sąd pierwszej instancji zaliczył na poczet tego świadczenia wypłacona już dobrowolnie przez pozwanego na rzecz powódki kwotę 12.500 zł i orzekł o odsetkach od zasądzonej kwoty na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 817 § 1 k.c., zgodnie z żądaniem pozwu.

Powyższy wyrok w części oddalającej powództwo powyżej kwoty 14.460 złotych zaskarżyła apelacją powódka, zarzucając:

1. naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oceny zgromadzonego materiału dowodowego i uznanie, że R. K. przyczynił się do powstania szkody w 50%, podczas gdy z całości zgromadzonego materiału dowodowego Sąd winien wyprowadzić wniosek, iż poszkodowany przyczynił się do powstania szkody w wysokości nie wyższej niż 30%,

2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 362 k.c. poprzez błędną jego interpretację i uznanie, że stopień przyczynienia się poszkodowanego będącego pasażerem pojazdu kierowanego przez sprawcę w stanie nietrzeźwości, który zgodził się na jazdę z nietrzeźwym kierowcą, a który to sprawca doprowadził do zdarzenia skutkującego śmiercią poszkodowanego, wynosi 50%, podczas gdy powinien zostać określony w wysokości nie wyższej niż 30%.

Wskazując na powyższe powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego 27 500 złotych z odsetkami od dnia 28 października 2014 roku do dnia zapłaty, rozliczenie kosztów postępowania przed Sądem I instancji stosownie do wyniku postępowania, a także o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe, znajdujące odzwierciedlenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym ustalenia faktyczne i Sąd Okręgowy przyjmuje je za własne. Zgodzić się także należy z jedynie kwestionowanym na etapie postępowania apelacyjnego wnioskiem Sądu I instancji co do stopnia przyczynienia się zmarłego syna powódki do wypadku.

Z prawidłowych, niekwestionowanych zresztą przez skarżącą, ustaleń faktycznych Sądu I instancji wynika, że przyczyną sprawczą wypadku, w którym zginął R. K. było umyślne naruszenie przez K. M. zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym, polegające na kierowaniu samochodem w stanie nietrzeźwości i niezachowaniu szczególnej ostrożności, niedostosowaniu prędkości do warunków panujących na drodze, w wyniku czego stracił on panowanie nad pojazdem i zjechał na przeciwległy pas ruchu doprowadzając do zderzenia z dwoma samochodami ciężarowymi. Sąd Rejonowy prawidłowo też ustalił, czego również nie kwestionowała skarżąca, że w czasie bezpośrednio poprzedzającym wypadek R. K. przebywał z K. M. i innymi kolegami i razem spożywali alkohol.

Wprawdzie – jak nie bez racji podniosła skarżąca – pewne zastrzeżenia budzi stanowcze ustalenie Sądu Rejonowego, że R. K. planując spożywanie alkoholu w trakcie imprezy jednocześnie nie zapewnił sobie bezpiecznego powrotu do domu, niemniej nie wpływa to na trafność ostatecznych wniosków tego Sądu. Jak zostało prawidłowo ustalone, w dniu (...) R. K. – zamierzał wracać z J., gdzie razem z K. M. i innymi osobami spożywał alkohol, samochodem kierowanym przez A. K., który w rezultacie wcześniejszych ustaleń w tym przedmiocie, alkoholu nie spożywał. Zgodzić się zatem należy z apelującą jedynie co do tego, iż, planując wyjazd, syn powódki wykazał odpowiednią przeczność i poczynił ustalenia mające zapewnić mu bezpieczny powrót. To, że ostatecznie samochód w drodze powrotnej prowadził nietrzeźwy kierowca wynikało natomiast na skutek późniejszej zmiany przez właściciela pojazdu K. M. uprzednich uzgodnień. Nie sposób jednak uznać, że znajdujący się w większości pasażerowie, w tym R. K., nie mieli realnego wpływu na to, kto ostatecznie kierował samochodem w drodze powrotnej, a już z pewnością, że nie mieli wyboru i zmuszeni byli podjąć ryzyko jazdy z pijanym kierowcą. W ocenie Sądu Okręgowego powinni oni być zrobić wszystko (nie wyłączając rozwiązania siłowego, które byłoby wówczas usprawiedliwione), by takiej sytuacji zapobiec, a skuteczny sprzeciw z ich strony lub odmowa kontynuowania podróży niewątpliwie zapobiegłyby szkodzie w postaci śmierci syna powódki.

Według utrwalonego orzecznictwa osoba, która decyduje się na jazdę samochodem z kierowcą będącym w stanie po spożyciu alkoholu, przyczynia się do odniesionej szkody powstałej w wyniku wypadku komunikacyjnego, gdy stan nietrzeźwości pozostaje w związku przyczynowym z wypadkiem (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 1985

roku, IV CR 412/85, OSPiKA 1986/4, z dnia 6 czerwca 1997 roku, II CKN 213/97, OSNC 1998 nr 1 poz. 5; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 18 lutego 2010 roku, I ACa 80/10, LEX nr 628217). Związek taki w niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości i jest poza sporem.

Spożycie przez poszkodowanego alkoholu z kierowcą, przed jazdą, jest kwalifikowane, jako istotne przyczynienie się do powstania szkody. Brak jednocześnie zunifikowanego wzorca służącego określeniu stopnia takiego przyczynienia, który w orzecznictwie sądów wykazuje znaczne zróżnicowanie. Tytułem przykładu, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 11 kwietnia 2013 roku (I ACa 205/13, LEX nr 1409440) w podobnych okolicznościach przyjął przyczynienie się na poziomie 20%, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 listopada 2003 roku (III CKN 606/00, LEX nr 550935) - na poziomie 25%, Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 20 września 2012 roku (I ACa 983/11, LEX nr 1220476) - 30%, Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyrokach z dnia 24 kwietnia 2013 roku (I ACa 1418/12, LEX nr 1321973) i z dnia 25 września 2013 roku (I ACa 477/13, LEX nr 1394231), Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 11 czerwca 2013 roku (VI ACa 1601/12, LEX nr 1369419) i Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 29 kwietnia 2015 roku (I ACa 210/15, LEX nr 1747515) przyjęły zaś, że poszkodowany, który spożywał alkohol wspólnie ze sprawcą wypadku przyczynił się do szkody w 50%.

O tym, czy obowiązek naprawienia szkody należy zmniejszyć ze względu na przyczynienie się, a jeżeli tak – w jakim stopniu należy to uczynić, decyduje sąd w procesie sędziowskiego wymiaru odszkodowania w granicach wyznaczonych przez art. 362 k.c. Decyzja o obniżeniu odszkodowania jest uprawnieniem sądu, a rozważenie wszystkich okoliczności in casu, w wyniku oceny konkretnej i zindywidualizowanej – jest jego powinnością. Do okoliczności, o których mowa w art. 362 k.c., zaliczają się – między innymi – wina i nieprawidłowość zachowania poszkodowanego, porównanie stopnia winy obu stron, rozmiar doznanego krzywdy i ewentualne szczególne okoliczności danego przypadku, a więc zarówno czynniki subiektywne, jak i obiektywne. Samo przyczynienie ma charakter obiektywny, a elementy subiektywne mają znaczenie dopiero na etapie „miarkowania” odszkodowania. Natomiast porównanie stopnia winy, jak również sytuacja, w której tylko sprawcy można winę przypisać, mają niewątpliwie istotne znaczenie przy określaniu ewentualnego „odpowiedniego” zmniejszenia obowiązku odszkodowawczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2009 roku, IV CSK 241/09, LEX nr 677896). Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury ocena stopnia przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody stanowi w zasadzie uprawnienie sądu merytorycznego, a sąd odwoławczy władny jest zakwestionować tę ocenę jedynie wtedy, gdy oparta jest ona na ustaleniach oczywiście sprzecznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, rażąco błędnie ocenia stopień winy obu stron lub ogranicza obowiązek odszkodowawczy w taki sposób, który nie odpowiada określonymu w art. 362 k.c. wymogowi jego „odpowiedniego” zmniejszenia stosownie do wszystkich zachodzących okoliczności.

W okolicznościach niniejszej sprawy przyjęcie przez Sąd I instancji przyczynienia się R. K. do powstania szkody na poziomie 50% nie można uznać za dotknięte błędem, uzasadniającym korektę zaskarżonego wyroku.

R. K. wsiadając decydując się na powrót do domu samochodem kierowanym przez K. M., z którym wcześniej spożywał alkohol, musiał mieć świadomość jego stanu i związanego z tym zagrożenia. Za zmniejszeniem ustalonego przez Sąd Rejonowy stopnia przyczynienia się R. K. do powstania szkody, wbrew stanowisku skarżącej, nie przemawia zaś argument, że R. K. nie miał innej możliwości powrotu do domu. Jak wskazano powyżej – możliwości innego zachowania obiektywnie istniały zaś skorzystanie z nich było kwestią właściwego wyboru. Argumentu takiego nie stanowi również, w ocenie Sądu II instancji, stan nietrzeźwości bezpośrednio poszkodowanego, ograniczający jego możliwości racjonalnego myślenia i postępowania.

Dlatego na podstawie art. 385 k.p.c. oddalono apelację.

Jednocześnie Sąd Okręgowy, mając na uwadze charakter niniejszej sprawy i sytuację majątkową powódki, na podstawie art. 113 ust. 2 i pkt 1 i ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (j.t. Dz. U. z 2014 roku, poz. 1025 z późn. zm.) odstąpił od obciążania jej kosztami sądowymi, a na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania jej kosztami zastępstwa procesowego pozwanego w postępowaniu odwoławczym.